

Albert Camus, Franz Kafka und Thomas Bernhard – Begegnungen mit der Absurdität des menschlichen Lebens : Scheitern oder „Scheinscheitern“?

Posudek diplomové práce Kristýny Hejnové

Diplomantka ve své práci zabývá interpretací románu „Cizinec“ („Der Fremde“) od Alberta Camuse, románového fragmentu „Proces“ („Prozeß“) od Franze Kafky a divadelní hrou „Divadelník“ („Theatermacher“) od Thomas Bernarda. Zaměřuje se na vyjádření životních pocitů, kterými jsou absurdnost, absurdita a životní ztroskotání, které je v podstatě opakujícím se a stupňujícím se pocitem osobního selhávání. Ve své práci tak spojuje principy filozofických a literárních analýz, která zastupují různé literatury a pocházejí z různých časových období. Jednotícím prvkem je životní postoj protagonistů.

Práce, má následující členění:

- **Úvod (Einleitung)**

V úvodu se Kristýna Hejnová vrací ke svým studijním pobytům ve Vídni, při nichž získala většinu materiálů, které podstatným způsobem ovlivnily její způsob nazírání na zkoumanou problematiku.

- **Analýzy děl**

- **Albert Camus: „Cizinec“ („Der Fremde“)**
- **Franz Kafka: „Proces“ („Der Prozeß“)**
- **Thomas Bernhard: „Divadelník“ („Der Theatermacher“)**

Způsob interpretace jednotlivých děl se liší. V jejím středu však ve všech třech případech ocitá charakteristika hlavního hrdiny a pozornost je namířena ke konfiguraci. Ta se svým způsobem odráží v ději a okolnosti, v nichž se protagonista ocitá, následně utvářejí jeho charakter.

V kapitole věnované „Cizinci“ se diplomantka zabývá paralelou mezi filozofickými názory autora z eseje „Mýtus o Sisyfovi“ („Der Mythos des Sisyphos“) a projekcí pocitů absurdnosti do formy románu. Interpretace románu je stejně jako v případě interpretace Kafkova „Procesu“ prokládána obsažnými citacemi ze sekundární literatury, které zčásti zastihují reflexe diplomantky.

V kapitole zabývající se fragmentárním románem „Der Prozeß“ nalezneme výklad toho díla z pohledu náboženského vyznání, filozofie existencialismu a výklad, který spojuje autobiografické momenty s psychoanalýzou.

Výklad díla „Divadelník“ („Der Theatermacher“) je zasazen do kontextu celoživotní tvorby Thomase Bernharda.

To, co je společné protagonistům všech analyzovaných děl, je setkávání se se smrtí. Na základě výkladů Kristýny Hejnové lze usoudit, že diplomantka tato střetávání chápe jako opakující se motiv ubírající se po osobnostní vývojové spirále, která graduje napětí v ději. Pocit selhávání a absurdnosti diplomantka velmi dobře zastřešuje motivem smrti. Nicméně tento motiv neanalyzuje po stránce využití literárních prostředků, ale dívá se na něj jako na jednu z životních realit, ke které si hrdina vytváří určitý postoj. V případě Meursaulta se jedná o trojí postoj: v prvním je zřejmý úžas nad smrtí matky a pocit odcizení. Při druhém setkání je Meursault aktérem smrti, tím, kdo smrt přivodil. Třetí setkání je poznamenám postupnou akceptací vlastního konce bytí.

Postupné vyrovnávání se se smrtí je přítomno také v interpretaci Kafkova „Procesu“. Diplomantka správně poukazuje na skutečnost, že se absurdním není jen ‚proces‘ procesu, ale také proces proměny osobních postojů Josefa K. k dané realitě. Jedná se o princip scestné identifikace s přisouzenou rolí, která ke smrti nutně směřuje. Jak diplomantka vádí, obě díla spojují okolnosti, v nichž hrdinové se více či méně bez vlastního vědomého přičinění ocitají.

Odlišná je situace ve třetím díle, kdy k absurdnosti vede selhávání zcela jiných dimenzí. Hra „Divadelník“ je vykládána jako konkrétní příklad opakující se poetiky autora.

- **Paralely mezi analyzovanými díly**

- **Bernard a Kafka**
- **Camus a Kafka**

Dílo Franze Kafky tvoří metaforický vrchol rovnoramenného trojúhelníku analyzovaných děl.

V podkapitole věnované Thomasi Bernhardovi a Franzi Kafkovi se stručně zabývá paralelami různých děl obou autorů. Životní selhávání hrdinů je podle Kristýny Hejnové jednotícím prvkem autorských postupů, které diplomantka nazývá strategiemi. Existenci těchto strategií nedokládá rozborem titulů, ale citacemi sekundární literatury, které se k nim vztahují.

Svým způsobem zůstává nenarušen celkový styl práce, v němž jsou filozofické přístupy právě tak důležité, jako literatura.

Obdobně autorka práce přistupuje ke srovnání „Cizince“ od Alberta Camuse a „Procesu“ od Franze Kafky. V tomto srovnání jsou citace z odborné literatury v poměrné rovnováze

s citacemi z analyzovaných děl.

- **Závěry**

V závěru své práce diplomantka shrnuje dosažené poznatky, opět se soustředí na motiv smrti a na charakteristiku protagonistů jednotlivých děl. I zde je v interpretacích Camuse zřejmé hluboké znalostní zázemí vyplývající z faktu, že svou první diplomovou práci Mgr. Kristýna Hejnová psala o tématu „Sisyfos – Život jako ustavičné řešení problémů : Sisyfovský motiv jako bod doteku dvou odlišných kružnic, existencialismu A. Camuse a kritického racionalismu K. R. Poppera“.

- **Celkové hodnocení**

- **Technické vypracování**

Práce má celkem 160 stran. Je napsána německy. Jazykové vypracování má velmi dobrou úroveň.

Seznam literatury odpovídá požadavkům kladenou na diplomovou práci.

- **Obsahová stránka**

Na práci vysoce hodnotím interdisciplinární pojetí zkoumané problematiky, znalost odborné literatury z oblasti literatury i filozofie, umění prolnout komentáře ze sekundární literatury s prezentací děl. Diplomantka prokázala schopnost velmi dobře pracovat s odbornými prameny, které dokáže doplnit vlastními úvahami.

- **Diplomovou práci Kristýny Hejnové doporučuji k obhajobě a v závislosti na obhajobě hodnotím známkou výborně.**

- **Otázka k obhajobě**

- **Jak byste, pokud to lze, formulovala absurdnost ve hře „Divadelník“ od Thomase Bernharda a princip selhávání v románu „Cizinec“ Alberta Camuse?**

30.8.10, Praha

PhDr. Tamara Bučková, Ph.D.